

บทที่ 6

การวิเคราะห์องค์ประกอบในการแปลงสื่อนวนิยายมาเป็นสื่อละครโทรทัศน์

ในการดัดแปลงสื่อนวนิยายให้กลายเป็นบทละครโทรทัศน์มีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญ 6 ส่วน คือ (1) ข้อคิด หรือแก่นของเรื่อง (2) โครงเรื่อง (3) การดำเนินเรื่อง (4) การสร้างตัวละคร (5) การสร้างฉาก (6) การใช้ภาษา

สิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เมื่อนำสื่อนวนิยายมาเข้ากระบวนการแปรรูปผ่านสื่อละครโทรทัศน์ คือ การดัดแปลง ปรับเปลี่ยนเนื้อหา และรูปแบบการแสดงออกของธรรมชาติของสื่อละครที่มีทั้งภาพ และเสียงทำให้ภาพวัฒนธรรมต่างๆที่ปรากฏในนวนิยายมีความชัดเจนมากขึ้นในสายตาของผู้รับสาร ดังนั้นกลวิธีการนำเสนอในรูปแบบต่างๆของสื่อละครโทรทัศน์จึงมีความแตกต่างจากการนำเสนอของสื่อนวนิยาย แต่อย่างไรก็ตามในการถ่ายทอดองค์ประกอบต่างๆตามธรรมชาติของสื่อละครโทรทัศน์ก็ยังคงขึ้นอยู่กับพื้นฐานขององค์ประกอบในสื่อนวนิยายเป็นหลักตลอดทั้งสี่แผ่นดิน ดังจะสามารถเปรียบเทียบดูความเหมือน และความแตกต่างได้จากตารางที่ 3-ตารางที่ 7 ดังต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวิเคราะห์องค์ประกอบในการคัดแปลงนวนิยายมาผลิตซ้ำเป็นละครโทรทัศน์

1. สะท้อนให้เห็นถึงเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ในสมัย ร.5-ร.8	ในละครโทรทัศน์มีการสอดแทรกข้อคิด หรือแก่นของเรื่อง เพื่อสะท้อนให้เห็น
2. สะท้อนให้เห็นรายละเอียดวัฒนธรรมต่างๆ เช่น ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย คำนิยม ความเชื่อ การแต่งกาย สถาปัตยกรรม การใช้ภาษาไทย	วัฒนธรรมในประเด็นต่างๆคงเดิมตามต้นนวนิยาย และยังมีการเน้นการถ่ายทอด เรื่องบทบาท หรือพลังของผู้หญิงในสังคมไทย ความเหลื่อมล้ำทางบทบาท สถานภาพของเมียหลวงกับลูก และเมียรองกับลูกในระบบครอบครัวซ้อน รวมถึง
3. สะท้อนให้เห็นรายละเอียดชีวิตความเป็นอยู่ของชาววัง และบรรยากาศในวังใน สมัยรัชกาลที่ 5-8	การแสดงภาพชีวิตความเป็นอยู่ในวังหลวงให้มีความเด่นชัดมากขึ้นโดยการเพิ่ม ฉากเหตุการณ์ และบทสนทนาค่านตัวละครต่างๆ ในบางฉากบางตอน ทำให้เห็น
4. สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาการของระบบครอบครัวไทยจาก ครอบครัวซ้อนมาเป็นครอบครัวเดี่ยว	รายละเอียดของวัฒนธรรมชัดเจนมากขึ้น
5. สะท้อนให้เห็นภาพสังคม วัฒนธรรมการเมืองในสมัยการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราช และประชาธิปไตย (ร.5-ร.8)	
6. สะท้อนให้เห็นความขัดแย้งระหว่างชีวิตแบบดั้งเดิม และแบบสมัยใหม่	
7. สะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมต่างๆอันเป็นผลจากอิทธิพลตะวันตก	
8. สะท้อนให้เห็นถึงความไม่แน่นอน หรือ อนิจจังไม่เที่ยงของชีวิตครอบครัว บ้านเมืองที่ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุการณ์ และกาลเวลา	
1. เป็นนวนิยายที่มีทั้งโครงเรื่องใหญ่ คือชีวิตพลอยที่ดำเนินไปตามกาลเวลาดังแต่ ต้นจนจบเรื่อง และโครงเรื่องย่อย คือชีวิตของตัวละครที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับพลอย	สามารถลงโครงเรื่องไว้ได้ตามสื่อนวนิยายทั้งในส่วน โครงเรื่องใหญ่ และย่อย ตลอดจนตีแผ่ผืนดิน นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มเติมโครงเรื่องย่อยขึ้นมาในบางฉากบาง
สอดแทรกไว้กับเรื่องราว เหตุการณ์ต่างๆอย่างกลมกลืน โดยทุกชีวิตมีความสัมพันธ์ กับชีวิตของพลอยในแต่ละช่วงเวลาของชีวิตรวมกันเป็นชีวิตของพลอยตลอดสี่	ตอน โดยเฉพาะที่เน้นให้เห็นต้นเหตุที่มาของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และ
ผ่่านดินในลักษณะที่มีโครงเรื่องใหญ่เป็นสำคัญ และโครงเรื่องย่อยเป็นส่วนประกอบ	ในอนาคต และสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตัวละครต่างๆ
และที่สำคัญโครงเรื่องย่อยมีส่วนทำให้ชีวิตพลอยดำเนินไปอย่างมีความหมาย มีสุข	อันนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงของชีวิตในลักษณะอนิจจังไม่เที่ยง
ทุกขโมชีวิตจนจบชีวิตลงความความตั้งใจของผู้เขียนที่ต้องการ สอดร้อยชีวิตของตัว	

	<p>2. โครงการใหญ่ และ โครงการย่อยจะมีลักษณะการนำเสนอโครงการแบบที่</p>	
	<p>ไม่ยกย่องซ่อนเร้น โดยใช้การเขียนตามเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ด้วยการใช้เหตุ</p>	
	<p>การณ์บ้านเมืองในสมัยต่างๆเป็นเนื้อเรื่องเพื่อให้ผู้รับสารทราบถึงเหตุการณ์สำคัญต่างๆ</p>	
	<p>ที่เกิดขึ้นในแต่ละรัชกาลซึ่งมีตัวละครเข้าไปมีบทบาท ความเป็นไปในเหตุการณ์นั้นๆ</p>	
	<p>เพื่อให้เกิดอรรถรสความบันเทิงเพิ่มขึ้น และแสดงให้เห็นว่าตัวละครแต่ละตัวมีการรับ</p>	
	<p>และแก้ไขสถานการณ์ต่างๆอย่างไรในลักษณะแกนสำคัญที่สอดคล้องเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น</p>	
	<p>ไปตลอดเรื่องอย่างมีเหตุมีผล</p>	
	<p>3. โครงการย่อยมีการใช้ความขัดแย้งเป็นคำดำเนินเรื่อง เช่นความขัดแย้งของคนกับคน</p>	
	<p>คนกับโชคชะตา อดีตกับปัจจุบัน ความขัดแย้งของเหตุการณ์ที่ไม่เป็นไปตามที่หวัง</p>	
	<p>ซึ่งล้วนมีส่วนในการทำให้เรื่องราวมีรสชาติ น่าติดตาม เห็นทิศทาง และจุดสานต่อของ</p>	
	<p>นวนิยายด้วยวิธีการสร้างความขัดแย้งให้มีความเข้มข้นไปเรื่อยๆจนถึงจุด Climax โดย</p>	
	<p>กำหนดให้ตัวละครต่างๆต้องเผชิญกับปัญหาที่ต้องหาทางออกในวิธีต่างๆกัน ทำให้ผู้</p>	
	<p>อ่านอยากติดตามว่าเหตุการณ์จะเป็นไป และลงเอยอย่างไร</p>	
	<p>4. โครงการของนวนิยายในแต่ละแผ่นดินมีน้ำหนัก และปริมาณของเหตุการณ์ไม่เท่ากัน</p>	
	<p>แผ่นดินที่ 1 กล่าวถึงระบบครอบครัวซ้อน ขนบธรรมเนียมประเพณีทั้งที่เป็นวัฒนธรรม</p>	
	<p>หลวง และราษฎร ชีวิตความเป็นอยู่ในวัง ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมต่างๆ</p>	
	<p>แผ่นดินที่ 2 กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงในวังหลวงและระบบราชการในราชสำนัก ตลอดจน</p>	
	<p>จนการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมจากการรับอิทธิพลตะวันตกมากขึ้นกว่าแผ่นดินแรก</p>	
	<p>แผ่นดินที่ 3 กล่าวถึงวัฒนธรรมการเมืองในช่วงก่อน และหลังการเปลี่ยนแปลงการปก</p>	
	<p>ครองที่เป็นสาเหตุให้เกิดความขัดแย้งในครอบครัว และเหตุการณ์ไม่คาดฝันต่างๆ</p>	
	<p>แผ่นดินที่ 4 กล่าวถึงวัฒนธรรมการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่เปลี่ยนศูนย์กลาง</p>	
	<p>วัฒนธรรม การปกครองมาอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐบาล ทำให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง</p>	
	<p>วัฒนธรรมต่างๆตามแบบรัฐนิยมที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของประชาชน</p>	

<p>1. ใช้กลวิธีการนำเสนอสลับกับละครโทรทัศน์ คือ ฉากทั้งหมดเป็นของจริง และตัวละครสมมุติขึ้นตามจินตนาการของผู้เขียน แต่การกำหนดบุคลิก ลักษณะตัวละครยึดถือ</p>	<p>การดำเนินเรื่องในละครโทรทัศน์จะดำเนินไปตามเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นจนได้</p>
<p>ความจริงเป็นหลัก</p>	<p>ตามโครงเรื่องใหญ่ และย่อในนวนิยาย โดยใช้ธรรมชาติของสื่อละครที่มีทั้งภาพ</p>
<p>2. มีการนำเอาชีวิตคน 3 รุ่นมาใช้ในการดำเนินเรื่องให้มีความสัมพันธ์ต่อกัน คือ รุ่นแรก (พระยาพิพิธฯ) รุ่นสอง (แม่พลอย) รุ่นสาม (รุ่นลูกแม่พลอย)</p>	<p>และเสียงทำให้เห็นชัดเจนมากขึ้นถึงการแสดงออกทางสีหน้า กิริยาท่าทาง การใช้</p>
<p>3. ดำเนินเรื่องในรูปแบบที่หนึ่งโดยให้ตัวละครเอกเป็นผู้เล่าเรื่องนำผู้อ่านไปสู่เหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น</p>	<p>น้ำเสียงแสดงอารมณ์ที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ในการถ่ายทอดการดำเนินเรื่องตาม นวนิยายยังมีความแตกต่างที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติของสื่อในหลากหลายแบบ คือ</p>
<p>4. ดำเนินเรื่องแบบย้อนอดีต (Flash Back) สลับไปมากับยุคปัจจุบัน รวมถึงสลับการเล่าเรื่อง (Separated Scene) ไปในเวลาเดียวกัน</p>	<p>1. การใช้ตัวละครเอกคือ แม่พลอยแสดงภาพเหตุการณ์ต่างๆในลักษณะแกนหลัก คอยประสานความสัมพันธ์เหตุการณ์ร่วมกับตัวละครต่างๆให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง</p>
<p>5. ดำเนินเรื่องในลักษณะการขยายคำอธิบาย ให้รายละเอียดของเหตุการณ์ (ดาวตก การแก่คลั่งต่างๆ) คำต่างๆ (ก๊ากฟากจะโน้น บ้านบน บ้านล่าง สมเด็จพระอินทร์) สถานที่ต่างๆ (แถวเต็ง อุโมงค์ คุกบางขวาง ที่บน คำหนักเจ้าจอมต่างๆ)</p>	<p>ตามทีกล่าวไว้ในนวนิยาย</p>
<p>6. มีการใช้ภาษาเพื่อสร้างความหมาย หรือสัญลักษณ์บางอย่างให้ผู้อ่านเข้าใจ</p>	<p>2. การดำเนินเรื่องในลักษณะย้อนอดีต (Flash Back) สลับไปมากับปัจจุบันเป็น</p>
<p>7. มีการใช้เหตุการณ์ในอนาคตสอดแทรกให้เกิดความต่อเนื่องกับเหตุการณ์ในอดีต</p>	<p>ไปตามนวนิยาย แต่ไม่มีการใช้เทคนิคการถ่ายทำ การให้แสง การทำให้น่าหนัก</p>
<p>8. การดำเนินเรื่องในลักษณะที่ดำเนินไปโดยเพิ่มความเข้มข้นขึ้นเรื่อยๆจนถึงจุด Climax</p>	<p>ภาพแต่ละสมัยต่างกันเลย ทำให้ดูเหมือนเป็นภาพที่เกิดในช่วงเวลาเดียวกัน</p>
<p>9. การดำเนินเรื่องให้ผู้อ่านคาดเดาเหตุการณ์ต่อไปเอง โดยผู้ส่งสารไม่กล่าวถึงตัวละครนั้นๆ</p>	<p>3. การดำเนินเรื่องโดยให้ตัวละครเป็นผู้เล่าเหตุการณ์ในอดีตและปัจจุบัน ผ่านบทสนทนาของตัวละคร</p>
<p>10. การดำเนินเรื่องโดยสร้างบรรยากาศแห่งความจริง (Air of Verisimilitude) ทำให้ผู้อ่านสนใจ และเชื่อเรื่องที่คุณเขียนบรรยายไว้อย่างไม่รู้ตัว</p>	<p>4. การดำเนินเรื่องโดยดัดแปลงบทบรรยายในนวนิยายมาแปลงเป็นบทสนทนา</p>
<p>11. การดำเนินเรื่องโดยอาศัยมิติเวลา เช่น การมองย้อนกลับไป การมองอนาคต การเปรียบเทียบอดีตกับปัจจุบัน</p>	<p>ผ่านตัวละครต่างๆ</p>
<p>12. การดำเนินเรื่องโดยแฝงอารมณ์ขึ้นผ่านตัวละครต่างๆ เช่น ช้อย พ่อเต็ม ฯลฯ</p>	<p>5. การดำเนินเรื่องด้วยเสียงบรรยายที่ถ่ายทอดคงเดิมตามบทบรรยายในนวนิยาย</p>
<p>13. การดำเนินเรื่องแฝงการวิจารณ์ต่างๆ เช่น การวิจารณ์ฝรั่ง:แต่งงานกับคนไทย การใช้ชีวิตแบบฝรั่ง การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมผ่านทรศณะของพลอย และช้อย</p>	<p>6. การดำเนินเรื่องโดยนำบทบรรยายเหตุการณ์ต่างๆในนวนิยายมาแสดงภาพตาม</p>
<p>14. การดำเนินเรื่องด้วยการแฝงปริศนาต่างๆ เช่น บทเพลงการใช้ชีวิตของพลอย ช้อย</p>	<p>ธรรมชาติของสื่อ ทำให้ผู้ชมเข้าใจเหตุการณ์ และวัฒนธรรมต่างๆ ได้ชัดเจนมากขึ้น</p>

<p>1. ผู้เขียนสร้างตัวละครเปรียบเทียบกับความจริง เช่น พระยาพิฑูรฑ์ คุณสายหยุด พลอย พ่อเพิ่ม รวมถึงลูกเมียหลวง เป็นคนในตระกูลขุนนาง จากการใช้คำว่า ถึกฟากชะโน้น</p>	<p>ในละครโทรทัศน์มีการนำเสนอตัวละครตามนวนิยาย ไม่ว่าจะเป็นการคงไว้ ซึ่งบุคลิก พฤติกรรม กิริยาท่าทางของตัวละครต่างๆไว้ได้ครบถ้วน ตลอดจนมี</p>
<p>2. ผู้เขียนสร้างลักษณะนิสัยตัวละครตามจินตนาการอย่างไร้ขอบเขตให้ดูเหมือนชีวิตจริง ของบุคคลจนผู้อ่านเข้าใจว่าตัวละครนั้นมีตัวตนอยู่จริง และเป็นตัวละคร เช่น แม่พลอย ที่ผู้อ่านอยากเอาอย่างพฤติกรรมของตัวละครในลักษณะที่เรียกว่า Follow through Novel</p>	<p>การใช้ธรรมชาติของสื่อแสดงภาพ และเสียงที่แสดงออกซึ่งอารมณ์ สีหน้า จังหวะ น้ำเสียงในการพูดที่สามารถแสดงให้เห็นพฤติกรรมของแต่ละตัวละคร ไม่ว่าจะ เป็นตัวละครที่มีลักษณะตายตัว (Typed Character) และ ตัวละครที่มีหลายนิสัย</p>
<p>3. ผู้เขียนมีการนำเสนอละครทั้งที่เป็นตัวละครที่มีลักษณะเป็นแบบฉบับตายตัว เช่น แม่พลอย คุณเชย พ่อเพิ่ม ฯลฯ ซึ่งไม่มีพัฒนาการทางนิสัย และตัวละครหลายนิสัย ซึ่ง ผู้เขียนได้บรรยายภูมิหลังของตัวละครโดยละเอียด เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจนิสัยตัวละครที่ มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในปัจจุบัน เช่น คุณอุ้น ชายเทียบ นางพิศ คุณชิต ฯลฯ</p>	<p>หรือเห็นรอบด้าน (Well-rounded Character) นอกจากนี้ในการวางตัว เลือกเฟ้น นักแสดงให้มารับบทเป็นตัวละครต่างๆยังมีการคำนึงถึงปัจจัยต่างๆมาเป็นตัว กำหนดการตัดสินใจ เช่น การพิจารณาบุคลิก ลักษณะ หน้าตา รูปร่างว่าตรงกับ ลักษณะบุคลิกของตัวละครในนวนิยายหรือไม่ มีทักษะ ประสบการณ์ทางด้าน</p>
<p>4. ผู้เขียนใช้วิธีการสร้างตัวละครจำนวนมาก และมีการปล่อยตัวละครให้มีบทบาทเด่น ตามยุคสมัย เมื่อหมดบทบาทก็ปล่อยให้ตัวละครหายไปบ้าง ทำให้ไม่ต้องกล่าวถึงอีก เช่น พระยาพิฑูรฑ์ตายรุ่นแรก เสด็จ คุณสาย แม่ขัน หลวงนพ ตายรุ่นสอง คุณแปรม อ็อคตายรุ่นสาม เป็นต้น</p>	<p>การแสดงพอเพียงที่จะถ่ายทอดบุคลิก พฤติกรรมของตัวละครนั้นได้หรือไม่ และมีการคำนึงถึงความพอใจ การตอบรับของผู้ชมในลักษณะการเอาใจตลาด หรือกลุ่มเป้าหมายโดยเลือกนักแสดงที่กำลังเป็นที่นิยม เช่น พระเอก เลือก ฉัตร ชัย เปล่งพานิช นางเอก เลือก จินตหรา สุขพัฒน์ ช้อย เลือกเพ็ญ พิสุทธิ์ ฯลฯ</p>
<p></p>	<p>เพื่อให้ละครโทรทัศน์เรื่องสี่แผ่นดิน ได้รับคะแนนนิยมจากผู้ชมในแง่ธุรกิจ และ ผลจากการนำดารานำมาแสดงเป็นตัวละครต่างๆทำให้ละครสามารถถ่าย ทอดพฤติกรรม บุคลิกของตัวละครได้คงเดิมตามที่ปรากฏในนวนิยาย</p>
<p>นวนิยายเรื่อง สี่แผ่นดินมีการสร้างฉากจากเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ในสมัย ร.5-ร.8 ที่ เป็นของจริงทั้งหมดทั้งฉากใหญ่ คือ สถานที่ต่างๆ และฉากย่อย คือ การแต่งกาย บรร ยากาศ สิ่งแวดล้อมต่างๆ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกลมกลืนกับยุคสมัย</p>	<p>ส่วนใหญ่จะเป็นการจำลองฉากสถานที่ตามเหตุการณ์เฉพาะที่จำเป็น และมีการ กล่าวถึงบ่อยครั้งขึ้นมาใหม่ในห้องส่ง เช่น ฉากค่านักเสด็จ บ้านคลองบางหลวง บ้านคุณแปรม ห้องคุณสาย จากประตูลีลาวังค์ ฉากบ้านช้อย ฉากอุโมงค์ ฉาก ตลาดหน้าประตูลีลาวัง ฯลฯ เนื่องจากมีปัญหาเรื่องสถานที่ถ่ายทำที่อยู่ในเขตหวงห้าม และบางสถานที่สูญหาย มีสภาพเปลี่ยนแปลงไป หรือ ไม่มีปรากฏให้เห็นแล้วในปัจจุบัน ดังนั้นจึงไม่มีสถานที่จริง และการจำลองฉากลงทุนสูงจึงใช้นำเสนอสถานที่ ที่ต่างๆด้วยเสียงบรรยายของนักพากย์ และเสียงสนทนาผ่านตัวละครแทนที่ ซึ่ง ล้วนถือว่าสามารถลดต้นทุนการผลิตละครผ่านสื่อโดยกรรมได้ควบนวนิยาย</p>

1. การใช้ภาษาในนวนิยายเรื่อง สี่แผ่นดินมีการแสดงให้เห็นถึงภาษาที่เป็นราชาศัพท์ใช้	การถ่ายทอดการใช้ภาษาในละคร โทรทัศน์มีลักษณะคงเดิมตามนวนิยาย แต่มี
สำหรับพระเจ้าอยู่หัว พระบรมวงศานุวงศ์ชั้นสูง คำสรรพนามที่ใช้เรียกตามฐานะของ	ความแตกต่างอันเป็นผลมาจากข้อเด่นของธรรมชาติสื่อละครโทรทัศน์ที่แสดงภาพ
ตัวละคร เช่น เสด็จกับข้าหลวง เจ้านายกับบ่าวในบ้าน ผู้ใหญ่กับเด็ก	และเสียงผ่านการแสดง และบทสนทนาของตัวละคร ดังนั้นในการใช้ภาษาจึง
2. ภาษาที่แสดงถึงยุคสมัยต่างๆตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 8	สามารถแสดงได้ชัดเจนมากกว่าในเรื่องการใช้น้ำเสียงที่สะท้อนให้เห็นอารมณ์
3. การใช้ภาษาที่แสดงฐานะ บทบาท สถานภาพของตัวละครในลักษณะเหนือกว่าเช่น	ต่างๆ ถิ่นการพูดซ้ำ เร็วต่างกันของแต่ละตัวละคร การแสดงสีหน้า ท่าทาง
เสด็จ เจ้านาย และในลักษณะที่ด้อยกว่า เช่น ข้าหลวง บ่าว แต่ข้อจำกัดในการถ่ายทอด	สะท้อนให้เห็นเห็นพฤติกรรมของตัวละคร ตลอดจนความแตกต่างในเรื่องสถาน
ภาษาที่แสดงอารมณ์ น้ำเสียงของตัวละครในสื่อนวนิยายจะไม่ค่อยมีความชัดเจน เนื่อง	ภาพ บทบาท และฐานะของตัวละคร ข้อได้เปรียบของสื่อละครโทรทัศน์คือ
จากเป็นสื่อที่ถ่ายทอดด้วยลายลักษณ์อักษรเพื่อการอ่านซึ่งต้องอาศัยจินตนาการของผู้อ่าน	กล่าวส่งผลให้ผู้ชมสามารถเข้าใจพฤติกรรมของตัวละครได้อย่างชัดเจนกว่าการ
	ใช้จินตนาการในการอ่านนวนิยาย

นอกจากนี้ในการนำนวนิยายมาทำเป็นละครโทรทัศน์ทุกเรื่องจะให้ความสำคัญ และคำนึงถึงการเลือกเพลง และดนตรีประกอบละคร เพื่อช่วยให้เกิดสีสัน มีชีวิตชีวา และสามารถทำให้ผู้ชมมีความรู้สึกคล้อยตามไปกับบรรยากาศที่นำเสนอในแต่ละฉากได้ และที่สำคัญที่ต้องคำนึงถึง คือ เนื้อหาของเพลงจะต้องมีความสอดคล้องกับเรื่องราว และเนื้อหาของละคร และจังหวะดนตรีเข้ากับบรรยากาศในแต่ละฉากอย่างลงตัว เช่น ฉากความรัก ใช้ดนตรีที่อ่อนหวาน นุ่มนวล ฉากความขัดแย้ง ใช้ดนตรีสร้างบรรยากาศให้ฮึดฮัด เร้าร้อน ฯลฯ และการใช้เทคนิคในการถ่ายทำตามธรรมชาติของสื่อละครโทรทัศน์ก็มีบทบาทสำคัญเมื่อมีการนำนวนิยายซึ่งเป็นสื่อเพื่อการอ่านมาผลิตซ้ำเป็นสื่อละครโทรทัศน์ก็ต้องคำนึงถึงภาพที่ปรากฏตามเนื้อเรื่อง และเหตุการณ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นฉาก บรรยากาศ ความเคลื่อนไหวของภาพ การแสดงกิริยาท่าทาง สีหน้าของตัวละครต่างๆ ดังนั้นการใช้เทคนิคต่างๆ เช่น การวางมุมกล้อง การให้แสง การ Close up การตัดต่อภาพ ฯลฯ เข้าช่วยจึงมีความจำเป็นอย่างมากในการนำเสนอภาพให้ออกมาสมบูรณ์ที่สุด ซึ่งส่งผลต่อการนำเสนอภาพให้สอดคล้องกับกาลเวลา บรรยากาศ และสามารถสร้างอารมณ์คล้อยตามแก่ผู้รับสารได้

ปัจจัยที่มีผลต่อการถ่ายทอดเนื้อหาวัฒนธรรมไทยในสื่อแผ่นดิน

1. ผู้ส่งสาร

1.1 ผู้ส่งสารในสื่อนวนิยาย : พลตรี ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

ในการเขียนนวนิยายเรื่อง สี่แผ่นดิน พลตรี ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ในฐานะผู้ส่งสารมีเจตนา และความตั้งใจในการส่งสารถ่ายทอดสู่ผู้รับสารผ่านสื่อนวนิยายซึ่งเป็นสื่อสำหรับการอ่านสามารถสรุปได้ดังนี้

- ต้องการถ่ายทอดภาพรายละเอียดเบื้องหลังเหตุการณ์ และการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองที่เกิดขึ้นตั้งแต่สมัย ร. 5 ถึง ร. 8 ซึ่งมีผลต่อสะท้อนให้เห็นถึงรายละเอียดของชีวิตความเป็นอยู่ของชาววัง และคนทั่วไป โดยผู้เขียนกำหนดให้ตัวละครแต่ละตัวเป็นตัวแทนของเหตุการณ์ต่างๆ เช่น อัน เป็นทหารในฝ่ายไม่เห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลงการปกครอง อันเป็นคนหัวสมัยใหม่ มีความคิดสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ปรไพเป็นตัวแทนของหญิงสาวยุคใหม่ ตลอดจนการแสดงภาพความขัดแย้ง เปลี่ยนแปลงของค่านิยมเก่าที่นิยมเกียรติยศโดยมีตัวแทนคือ ท่านชายน้อย และค่านิยมใหม่ที่นิยมความมั่งคั่งเงินตราโดยมีตัวแทน คือ เสวี ช้อย คุณสาย เสด็จเป็นตัวแทนของชาววัง พลอยเป็นตัวแทนของชนชั้นสูงในระบบศักดินา ฯลฯ

- ต้องการบันทึกสิ่งที่นักประวัติศาสตร์มักจะไม่นับบันทึก คือผลกระทบกระเทือนที่บุคคลได้รับเมื่อมีเหตุการณ์ในบ้านเมืองที่มีความสำคัญแก่ประวัติศาสตร์ โดยเลือกช่วงสมัยของเหตุการณ์ที่ประเทศไทยเกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างมากในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินเรื่องไปจนถึงวันสุดท้ายของรัชกาลที่ 8 เพื่อให้เห็นว่าเหตุการณ์ที่สำคัญๆต่อชีวิตคนไทยมีอะไรบ้าง และบุคคลต่างๆในบ้านเมืองมีความรู้สึกต่อเหตุการณ์นั้นอย่างไร โดยใช้ตัวละครแม่พลอยเป็นตัวแทนของการถ่ายทอดความรู้สึกที่มีต่อเหตุการณ์ต่างๆที่เข้ามาในชีวิต

จากความตั้งใจที่กล่าวไว้ข้างต้นส่งผลต่อเนื้อหาสาระที่ถ่ายทอดในนวนิยายเรื่อง สี่แผ่นดิน ซึ่งผู้ส่งสารได้ใช้เหตุการณ์บ้านเมืองตั้งแต่ ร.5-ร.8 (พ.ศ.2435-พ.ศ.2489) เป็นแก่นของเรื่อง และเค้าโครงเรื่อง เพื่อสะท้อนภาพเหตุการณ์ในอดีตที่เต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลงให้ผู้รับสารเข้าใจในเหตุ และผล สามารถมองเห็นจุดเด่น จุดบกพร่องของเหตุการณ์ หรือเหตุแห่งความเจริญ และความเสื่อมของวัฒนธรรมต่างๆ รวมถึงช่วยให้ผู้รับสารที่เป็นคนไทยได้เข้าใจ และรู้จักตนเองดีขึ้น

กลวิธีในการนำเสนอของผู้ส่งสารก็เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลต่อการถ่ายทอดสารให้ผู้รับสารเกิดความรู้ความเข้าใจในสารที่ผู้รับสารต้องการถ่ายทอดให้รับรู้ได้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเขียนนวนิยาย สี่แผ่นดินสามารถคุมเอกภาพของเรื่องไว้ได้ด้วยเหตุ 2 ประการ คือ ผู้เขียนสร้างสรรคผลงานได้ชัดเจนตามที่ตั้งใจไว้ และการใช้มุมมองแบบ Third Person Limited ที่เน้นความรู้สึกนึกคิดของตัวเอง คือพลอยเพียงคนเดียว จึงทำให้องค์ประกอบของนวนิยายไม่กระจาย และใช้การวาดภาพฉากสังคมด้วยการบรรยายอย่างตรงไปตรงมา สามารถทำให้ผู้อ่านเห็นภาพคล้อยตามร่วมไปด้วย ประกอบกับผู้เขียนมีความสามารถในการเข้าถึงเหตุการณ์ต่างๆได้ จึงเป็นผลให้สามารถสร้างฉากแต่ละฉากที่กล่าวไว้ได้เหมือนภาพจริง ไม่ว่าจะเป็นฉากคลองบางหลวง ฉากวังหลวง ฯลฯ ทำให้ช่วยเสริมให้เรื่องราวมีชีวิตขึ้น เพราะผู้เขียนสามารถพาผู้อ่านเข้าไปถึงบรรยากาศของสถานที่ต่างๆได้อย่างละเอียด นอกจากนี้การสอดแทรกเกร็ดความรู้ต่างๆไว้ในเนื้อหา ก็เป็นการเพิ่มรสชาติให้นวนิยายมากขึ้น เช่น การเตรียมของกิน ของใช้ของชาววังเมื่อจะตามเสด็จประพาสบางปะอิน การทำงานฝีมือต่างๆของชาววัง ฯลฯ และสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่มีผลให้นวนิยาย เรื่องสี่แผ่นดินเป็นที่นิยมของผู้รับสาร คือ ความเด่นในเรื่องการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย มีลูกเล่นแพรวพราว มีการใช้คำแสดงความรู้สึกต่างๆ การใช้เทคนิคการเขียนบรรยายได้สมจริงราวกับผู้อ่านนั่งอยู่ท่ามกลางเหตุการณ์นั้นๆ ตลอดจนการใช้ภาษาที่ทำให้ตัวละครมีชีวิตในความรู้สึกของผู้อ่าน เช่น

เสด็จพูดกับคุณสายว่า “ปล่อยให้ร้องไห้ไปเถิด ข้าเห็นใจ ไฟฟืนที่ติดขึ้นมาขึ้นน้ำดับ แต่ความทุกข์ในหัวใจคนนั้นต้องดับด้วยน้ำตาอย่างเดียวเท่านั้น”

“พลอยจะลืมได้อย่างไร ดับฟีนดับไฟได้ทันที แต่จะลืมที่เนื้องนั้นเหมือนกับดับพระอาทิตย์ดับพระจันทร์ ใครจะไปทำได้”

“เย็นวันนั้น วันอาทิตย์ที่ 9 มิถุนายน 2489 นำในคลองบางหลวงแห่งเกือบขอดคลอง หัวใจพลอยที่อ่อนแอด้วยโรค และความทุกข์ทั้งหลายทั้งปวงก็หลุดลอยตามน้ำไป”

ผู้ส่งสารในฐานะผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ : อ.นิตินี สิตสุวรรณ

ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์เป็นผู้สร้างสรรค์ ดัดแปลงนวนิยายซึ่งเป็นวรรณกรรม เพื่อการอ่านให้เป็นบทละครโทรทัศน์ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมต่อการทำละครโทรทัศน์โดยไม่ทิ้งโครงเรื่องเดิม แต่จะมีการดัดแปลงในลักษณะต่างๆ เช่น การแก้ไขบท การตัดทิ้ง การเพิ่มเติมที่ยังสามารถคงเนื้อหา และความหมายเดิมของนวนิยายเอาไว้ได้ เพื่อให้เข้ากับธรรมชาติของสื่อละครโทรทัศน์มากขึ้น เมื่อเข้าสู่การผลิตก็ต้องใช้ภาพจากการแสดงกิริยาท่าทาง สีหน้า อารมณ์ ความรู้สึกต่างๆผ่านตัวละครให้ผู้ชมเข้าใจถึงลักษณะพฤติกรรม และการกระทำของตัวละคร โดยมีบทสนทนาเข้ามาเป็นตัวช่วยให้ผู้ชมเข้าใจถึงเนื้อหาของละครมากยิ่งขึ้น

ในการดัดแปลงนวนิยายมาเป็นบทละครโทรทัศน์จำเป็นต้องคำนึงถึงบัญญัติ 4 ประการของผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ คือ

1. มีวิจารณ์ฐานในการเลือกทั้ง เลือกใช้ฉากเหตุการณ์
2. ต้องตระหนักถึงความเหมาะสมสอดคล้องกับแก่นของเรื่อง
3. ต้องคำนึงถึงเวลาของการแสดงที่เหมาะสม
4. ต้องมีความแม่นยำในการประเมินความชอบ ความชัง และรสนิยมของผู้ชมที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

นอกจากนี้ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ยังต้องมีทักษะ ความสามารถในการร้อยเรียงเรื่องราวตัวละคร ฉากเหตุการณ์เข้าด้วยกันด้วยบทสนทนาที่สอดคล้องกับเหตุการณ์ และขึ้นอยู่กับเนื้อหา และความหมายเดิมของนวนิยายเป็นสำคัญ

ในการเขียนบทละครโทรทัศน์เรื่อง สี่แผ่นดิน ผู้ส่งสารมีเจตนาารมณ์ และความตั้งใจวางอยู่บนพื้นฐานความตั้งใจเดิมของพลตรี ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นแกนหลัก แต่ส่วนที่เป็นจุดเน้นที่สร้างความแตกต่างก็คือ ต้องการเน้นภาพในอดีตไม่ว่าจะเป็นความเป็นอยู่ บรรยากาศสิ่งแวดล้อมในวังหลวงซึ่งมีผลต่อการหล่อหลอมพฤติกรรมของพลอย การเน้นให้เห็นภาพผู้หญิงไทยในระบบอบสมบูรณาญาสิทธิราช และยุคระบอบประชาธิปไตยโดยให้พลอยเป็นผู้หญิงในแบบเก่า และประไพเป็นผู้หญิงในแบบใหม่ และการเน้นให้เห็นถึงบทบาท สถานภาพความเหลื่อมล้ำในระบบครอบครัวซ้อน โดยแสดงให้เห็นถึงบทบาท อำนาจที่เหนือกว่าผ่านตัวละคร คือคุณอุ่นในฉากเหตุการณ์ต่างๆที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามการเน้นนำเสนอทั้ง 3 ประเด็น ส่งผลให้บทละครโทรทัศน์มีการเพิ่มบทสนทนา ฉากเหตุการณ์ต่างๆเข้าไปให้เกิดความต่อเนื่องในการนำเสนอจุดเน้นได้ชัดเจนมากขึ้น

“ในการนำเสนอของละครสี่แผ่นดินจะเน้นพลอยให้เด่นมากเพื่อให้เป็นตัวแทนสะท้อนถึงความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ ชีวิตความรัก และการเปรียบเทียบชีวิตครอบครัวของพลอยในเหตุการณ์ 4 ช่วง คือ ช่วงการใช้ชีวิตอยู่ที่บ้านคลองบางหลวง ช่วงเข้ามาอยู่ในวังหลวง ช่วงแต่งงานแล้วไปอยู่บ้านคุณเปรม และช่วงสุดท้ายคือ ช่วงคุณเปรมเสียชีวิต และบ้านถูกระเบิดลง ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสี่ช่วงชีวิตของพลอย สะท้อนให้เห็นว่าชีวิตในวังหลวงมีผลต่อการหล่อหลอมพฤติกรรมของพลอยอย่างไร” (บทสัมภาษณ์ อ.นลินี)

“ปัญหาที่เกิดกับการเขียนบทละครโทรทัศน์ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของภาพในวัง เพราะไม่เคยเห็นของจริง ดังนั้นพอน่านวนิยายมาดัดแปลง ทำให้ถ่ายทอดบรรยากาศได้ไม่เต็มที่ ก็เลยต้องค้นคว้าเพิ่มเติมจากหนังสือ เอกสารต่างๆที่อ้างอิงประวัติศาสตร์ เพื่ออ่านทำความเข้าใจให้เกิดภาพชัดขึ้น เช่น หนังสือพระบรมมหาราชวัง เจ้าฟ้า สารานุกรมเด็ก ฯลฯ และยังคงไปที่พระบรมมหาราชวังที่สนามหลวง เพื่อจดจำภาพต่างๆที่เห็นนำมาถ่ายทอดบรรยากาศในบทละครโทรทัศน์ นอกจากนี้ปัญหาที่มีก็จะเป็นเรื่องเวลาในการผลิต จึงจำเป็นต้องเขียนบทให้กระชับ และเป็นเอกภาพให้เอื้อกับการนำไปผลิตละครมากที่สุด” (บทสัมภาษณ์ อ.นลินี)

“ถ้าถามว่าอะไรบ้างที่ไม่ชอบในละคร ก็บอกได้เลยว่าไม่ชอบตรงที่แต่งหน้าตัวละครไม่เก่ง แต่งแบบพื้นๆ ไม่ค่อยพิถีพิถันกับรายละเอียดเลย” (บทสัมภาษณ์ อ.นลินี)

ผู้ส่งสารในฐานะผู้กำกับการแสดง : คุณสุประวัติ ปัทมสูตร

ในการนำบทละครโทรทัศน์มาผลิตเป็นละครโทรทัศน์จะเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในระหว่างขั้นตอนการผลิตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะในกระบวนการผลิตประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจที่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่ของการเปลี่ยนแปลงมักมีสาเหตุมาจากผู้กำกับการแสดง ซึ่งถือว่าในกระบวนการผลิตละคร ผู้กำกับการแสดงเป็นบุคคลที่มีอำนาจมากที่สุด มีสิทธิตัดสินใจในการทำงานทุกอย่างโดยเด็ดขาด ทุกคนต้องเชื่อฟังปฏิบัติตาม ในการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมักเป็นการเปลี่ยนแปลงในเรื่องรายละเอียดปลีกย่อยที่ไม่เกี่ยวกับเนื้อหาในละคร ดังการให้สัมภาษณ์ที่ว่า “ส่วนใหญ่เวลาผมกำกับละคร ผมพยายามที่จะไม่เปลี่ยนแปลงอะไรเลย จะกำกับตามบทละครโทรทัศน์แทบทั้งหมด ถ้าจะมีการเปลี่ยนแปลงก็น่าจะเป็นปัญหาเฉพาะหน้า เช่น ถึงคิวของนักแสดงแล้วยังไม่มากก็ต้องแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าโดยตัดตัวละครนั้นออกไปจากฉากนั้นๆ แล้วให้ตัวละครตัวใดตัวหนึ่งอ้างถึงด้วยบทสนทนาแทน แต่เหตุการณ์นี้จะเกิดเฉพาะฉากที่เป็นส่วนประกอบย่อยไม่ได้สำคัญมากมาย หรือบางทีพวกรายละเอียดปลีกย่อยก็มีเปลี่ยน เช่น เวลาตัวละครแสดงลิ้มบท พูดไม่ครบ ขาดบางคำไปก็อนุโลมเพราะถือว่าไม่ได้ทำให้เนื้อหาในบทเปลี่ยน หรือเป็นการเปลี่ยนกิริยาท่าทางให้ดูเหมาะสมกับสถานการณ์มากขึ้น” (บทสัมภาษณ์ : คุณสุประวัติ)

ผู้ส่งสารในฐานะผู้จัดละคร : คุณวราวุธ มินินทจินดา

ผู้จัดละครเป็นจุดเริ่มต้นของละครโทรทัศน์เรื่อง สีแผ่นดิน เพราะเป็นผู้ทำการพิจารณาคัดเลือกนวนิยายมาผลิตเป็นละครโทรทัศน์ นอกจากนี้ยังมีบทบาทสำคัญในการควบคุมดูแลการผลิตในฝ่ายต่างๆอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะในเรื่องฝ่ายเครื่องแต่งกาย คุณวราวุธจะเข้าไปควบคุมดูแลด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพ ปรารถนาต่อการนำเสนอมากที่สุด

สำหรับแนวคิด แรงคลใจที่ทำให้คุณวราวุธตัดสินใจเลือกนวนิยาย เรื่อง สีแผ่นดินมาผลิตเป็นละครโทรทัศน์ ได้กล่าวไว้ในบทสัมภาษณ์ที่ว่า “ตามถึงแรงคลใจนะเรอก็ต้องบอกว่าอ่านแล้วรู้สึกประทับใจ และชอบมากก็เลยอยากนำมาทำเป็นละคร เพราะนวนิยายเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมเขอะแอะไปหมด และยังมีเรื่องอ้างอิงประวัติศาสตร์ และที่เร็ดมากก็คงจะเป็นรายละเอียดชีวิตในวังหลวงที่เราไม่เคยเข้าไปสัมผัส มันก็เลยอยากทำทายความสามารถ อยากทำอะไรที่

เป็นเรื่องย้อนยุคลึกซึ้ง และฟอร์มใหญ่ขนาดนี้ ตอนคิดจะทำเป็นละครก็มองเห็นอุปสรรคก่อนเลยนะ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสถานที่ถ่ายทำที่อยู่ในฝ่ายในที่เป็นเขตหวงห้าม โหนดจะต้องเตรียมเครื่องแต่งกายของตัวละครต่างๆให้ถูกต้องตามยุคสมัยในแต่ละแผ่นดินอีก แ่ก่คิดก็โกลาหลแล้ว แต่ก็ภูมิใจนะที่ผ่านอุปสรรคต่างๆออกมาเป็นผลงานคุณภาพที่ผู้ชมยอมรับ” (บทสัมภาษณ์ : คุณวราวุฒ)

2. ผู้รับสาร

ผู้รับสารทั้งที่อ่านนวนิยาย และชมละครโทรทัศน์เรื่องสี่แผ่นดินสามารถรับรู้ และเข้าใจถึงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ทั้งทางสังคม วัฒนธรรม การเมือง การปกครองในสมัย ร.5 ถึงสมัย ร. 8 ทำให้ผู้รับสารทราบถึงชีวิตความเป็นอยู่ของคนในวังหลวง และนอกวังหลวงว่าต้องเผชิญอะไรบ้าง และรู้ว่าเหตุการณ์ในอดีตเป็นเหตุแห่งปัจจุบันอย่างไร และรายละเอียดของวัฒนธรรมต่างๆทั้งก่อนและหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

นอกจากนี้ผู้รับสารทั้งที่อ่านนวนิยาย และชมละครโทรทัศน์เรื่องสี่แผ่นดินจะมีทั้งที่อยู่ในช่วงสมัยเดียวกับผู้ส่งสาร และเป็นคนรุ่นใหม่ในปัจจุบันที่มีความแตกต่างในเรื่องมิติของเวลาจึงทำให้ผู้รับสารที่เป็นคนรุ่นใหม่อาจไม่เข้าใจเนื้อหาที่เป็นเรื่องย้อนยุคได้เท่ากับผู้รับสารที่อยู่ในยุคเดียวกันกับผู้ส่งสาร เช่น คำว่า ก๊กฟากชะโน้น หรือฟากข้างโน้น หมายความว่าอย่างไร ไม่ว่าจะเป็นบ้านบน หรือบ้านล่าง แต่คนรุ่นก่อนนั้นมีหลายคนเข้าใจดี เพราะคำนี้ใช้เรียกตระกูลขุนนางที่เคยรุ่งเรืองในสมัยรัตนโกสินทร์ตั้งแต่ ร.1-ร.5 คือตระกูลขุนนาง เนื่องจากเหตุผลที่ว่าเมื่อเมืองหลวงย้ายมาที่ฝั่งกรุงเทพฯปัจจุบัน ตระกูลขุนนางยังคงอยู่ฝั่งธนบุรี จึงเป็นที่มาของชื่อ ในสี่แผ่นดินให้พระยาพิพิธฯเป็นตัวละครสมมุติแทนก๊กฟากชะโน้นบ้านบน ส่วนแม่สายหยุดเป็นตัวแทนของก๊กฟากชะโน้นบ้านล่าง ดังนั้นผู้รับสารที่อ่านนวนิยายจะต้องมีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมทั้งจากเอกสาร และแหล่งข้อมูลบุคคล เพื่อสามารถเข้าใจเรื่องราวต่างๆได้มากขึ้น และในขณะที่เดียวกันผู้รับสารที่ชมละครโทรทัศน์จะมีความเข้าใจเหตุการณ์ต่างๆได้มากกว่าอ่านนวนิยาย เนื่องจากธรรมชาติของสื่อละครโทรทัศน์มีการแสดงภาพ และเสียงถ่ายทอดวัฒนธรรมต่างๆได้ชัดเจนมากกว่า

3. ธรรมชาติของสื่อ

ธรรมชาติของสื่อนวนิยาย

นวนิยายเป็นวรรณกรรมที่ถูกเขียนขึ้นเพื่อการอ่าน ใช้ภาษาแบบพรรณนา และบรรยาย มีความสละสลวย ไพเราะ มีความหมายในตัวเอง เพื่อจะได้สร้างจินตนาการให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึก

คล้ายตามไปกับเนื้อหา และตัวละครของเรื่อง และนวนิยายยังเป็นการเล่าเรื่องที่มีความยาวไว้ขอบเขตจำกัด มีการให้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวละคร และเหตุการณ์จำนวนมาก รวมทั้งเป็นเรื่องที่แต่งขึ้น หรือเรื่องสมมุติ ซึ่งผู้เขียนเป็นผู้สร้างเรื่อง และกำหนดให้ใครก็ได้เป็นผู้เล่าเรื่อง เรียกว่าเสียงบนหน้ากระดาษ เช่น ในสี่แผ่นดิน กำหนดให้พลอนเป็นตัวละครเอกที่เล่าเรื่องเหตุการณ์ต่างๆ ทั้งที่เป็นโครงเรื่องใหญ่ และโครงเรื่องย่อยที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตของพลอย ดังนั้นเหตุการณ์ต่างๆ ที่พลอยนำเสนอจึงเป็นเรื่องจำกัดเฉพาะสิ่งที่พลอยได้เห็น ได้ยิน ได้รับรู้เท่านั้น

นอกจากนี้นวนิยายเป็นวรรณกรรมที่ใช้ศิลปะในการสื่อสารด้วยภาษาเพียงอย่างเดียวจากผู้แต่งผ่านตัววรรณกรรมไปยังผู้อ่านโดยตรง ไม่มีผู้แสดง และไม่มีการแสดงที่จะช่วยให้สารในเรื่องปรากฏเป็นรูปธรรมมากขึ้น ความสำคัญของผู้อ่านจึงมีมาก เพราะต้องใช้ความสามารถที่จะจับสารที่ผู้แต่งต้องการสื่อให้ได้ โดยต้องใช้จินตนาการของตนเข้าไปช่วยเปิดโลกวรรณกรรมด้วย และบรรยากาศของโลกวรรณกรรมนั้นมิได้เกิดขึ้นเอง หรือมีผู้เตรียมไว้ให้เหมือนบรรยากาศของโลกละคร ดังนั้นผู้อ่านจึงต้องใช้สมาธิ และทุ่มเทจิตใจให้กับการอ่านมากพอจึงจะก้าวไปสู่โลกวรรณกรรมได้

ธรรมชาติของสื่อละครโทรทัศน์

เป็นงานศิลปะที่ปรากฏต่อหน้าผู้รับสารในลักษณะสามมิติ คือ กว้าง ยาว ลึก ซึ่งสามารถสื่ออารมณ์ไปยังผู้รับสารได้มาก และง่ายกว่าวรรณกรรม และละครโทรทัศน์มีกระบวนการสื่อสารจากผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ผ่านตัวบท ประกอบด้วยตัวละคร ฉาก บทสนทนา เหตุการณ์ และผ่านผู้แสดงไปยังผู้ชมโดยมีการแสดงเป็นตัวสื่อ 3 ลักษณะ คือ การแสดงท่าทาง คำพูด และปฏิกิริยา นอกจากนี้ละครยังมีฉาก แสงสี และเสียงดนตรีเป็นส่วนประกอบเร้าอารมณ์ได้ดีทำให้ได้รับอรรถรสความบันเทิงตั้งแต่ก้าวเข้าสู่บรรยากาศของละคร เสียงและภาพตรงหน้าได้ให้ผู้ดูเข้าไปสู่โลกมายาของละครได้เต็มตัว แต่ข้อจำกัดของละครโทรทัศน์ไม่สามารถถ่ายทอดสิ่งที่เป็นรูปธรรมได้ทั้งหมดตามนวนิยายอันเกิดจากปัญหาเรื่องสถานที่ถ่ายทำ งบประมาณ การขาดแคลนวัตถุดิบ การจำลองฉาก ดังนั้นจึงต้องใช้การอ้างถึงวัฒนธรรมต่างๆ ผ่านเสียงบรรยาย หรือบทสนทนาผ่านตัวละครต่างๆ แทนที่ เพื่อคงไว้ซึ่งเนื้อหา และความหมายตามนวนิยายในการผลิตนั้นๆ

ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นในการผลิตละครโทรทัศน์

การขาดแคลนวัตถุดิบ

เนื่องจากละครโทรทัศน์เรื่อง สี่แผ่นดิน เป็นละครย้อนยุคในสมัยรัชกาลที่ 5 - รัชกาลที่ 8 วัตถุดิบต่างๆที่ใช้ประกอบการผลิตละครจึงหายาก ไม่ว่าจะเป็นด้านเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ อุปกรณ์ประกอบฉาก และ สถานที่ต่างๆ ดังนั้นทางทีมงานผู้ผลิตจึงมีความจำเป็นที่จะต้องจำลองวัตถุดิบที่ขาดแคลนดังกล่าวขึ้นมาใหม่โดยเน้นการคงรูปแบบ เนื้อหา และความหมายให้คงเดิมตามนวนิยายไว้ให้มากที่สุด

ปัญหาเรื่องสถานที่ถ่ายทำ

ฉากต่างๆที่เกิดขึ้นในนวนิยายส่วนใหญ่จะเป็นสถาปัตยกรรมที่อยู่ในเขตหวงห้ามของทางราชการ ซึ่งตามกฎหมายจะไม่อนุญาตให้กองถ่ายทำภาพยนตร์ หรือละครซึ่งผลิตเพื่อการค้าเข้าไปถ่ายทำเด็ดขาด ดังนั้นจึงต้องมีการจำลองฉากที่มีความสำคัญตลอดการดำเนินเรื่อง และเป็นฉากประกอบการแสดงของตัวละครทำขึ้นมาภายในห้องส่งของสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 หนองแขม เช่น ตำหนักเสด็จ เรือนคุณสาย บ้านช้อย บ้านพระยาพิพิธฯ บ้านคุณเปรม ฯลฯ ส่วนฉากในพระบรมมหาราชวังอื่นๆที่ปรากฏในนวนิยายจะเลี่ยงการนำเสนอโดยใช้สอดแทรกผ่านการสนทนาของตัวละครต่างๆแทน

ปัญหาเรื่องงบประมาณในการผลิต

โดยปกติแล้วในการผลิตละครย้อนยุค จะต้องมีค่าใช้จ่ายต่างๆเพื่อผลิตงานให้ออกมามีคุณภาพ และสามารถจำลองฉาก และจำลองวัตถุดิบต่างๆขึ้นมาใหม่ไม่ว่าจะเป็นเครื่องแต่งกาย อุปกรณ์ประกอบฉากขึ้นมาให้เกิดความสมจริงมากที่สุด ดังนั้นจึงต้องมีการพิจารณาในการใช้งบประมาณในสิ่งที่จำเป็นที่สุดที่จะต้องแสดงด้วยภาพ หรือฉากประกอบการดำเนินเรื่อง และในส่วนที่หลีกเลี่ยงได้ก็จะใช้แสดงวัฒนธรรมโดยบทสนทนาของตัวละครแทนโดยไม่ทำให้นื้อหาทางวัฒนธรรมออกมาในทางลบ

ปัญหาเรื่องการขาดความรอบคอบในการผลิต

ในการผลิตละครโทรทัศน์ยุคก่อนจะต้องมีความรอบคอบ ระมัดระวัง ในส่วนต่างที่ประกอบเป็นละคร ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ การแต่งกาย อุปกรณ์ประกอบฉาก การวางท่าทางของตัวละครให้สอดคล้อง กลมกลืนเข้ากับยุคสมัย เพื่อให้ภาพที่ออกมาดูสมจริงตามนวนิยายมากที่สุด แต่ในละคร ที่แผ่นดินในบางฉากมีจุดบกพร่องที่ทีมงานผู้ผลิตไม่ได้คำนึงถึง เช่น มีสิ่งของ เช่น กระดาษทิชชูปรากฏในฉากห้องคุณอุ้น ซึ่งขัดต่อสภาพความเป็นอยู่ในสมัย ร.5 ที่ยังไม่มีการผลิตสินค้าดังกล่าวขึ้นมา หรือการแต่งกายของตัวละครบางฉากไม่มีความต่อเนื่องของชุดที่ใส่ในฉากที่ผ่านมาทำให้เกิดภาพที่ไม่ต่อเนื่องขึ้น ฯลฯ

การขาดภูมิหลังความรู้ ความเข้าใจอย่างแท้จริงเกี่ยวกับวัฒนธรรม

ในกรณีที่ทีมงานผู้ผลิตไม่มีพื้นฐานความรู้ทั้งจากภูมิหลัง หรือจากการศึกษาเกี่ยวกับข้อเท็จจริงทางวัฒนธรรมนั้นๆ ก็เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การนำเสนอ และถ่ายทอดวัฒนธรรมมีความบิดเบือนไปจากความเป็นจริงทางประวัติศาสตร์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย